

Кафявата (листна) ръжда (*Puccinia recondita* f.sp. *tritici*,) по пшеница и ечемик

Автор(и): проф. д-р Иван Киряков, Добруджански земеделски институт в гр. Ген. Тошево; гл.ас. д-р Йорданка Станоева, Добруджански земеделски институт в гр. Ген. Тошево

Дата: 04.05.2017 **Брой:** 5/2017

Причинява се от ***Puccinia recondita***. Условието в България са изключително благоприятни за причинителите на болестта, която е широко разпространена в страната ни. Тя се развива ежегодно, особено при интензивни валежи и топли дни (20-25°C), но в някои години се появява епифитотично и причинява големи загуби.

Кафявата ръжда (листна ръжда, Leaf Rust) по пшеницата се развива почти ежегодно у нас в по-голям или по-малък размер, поради което има значително икономическо значение. За разлика от черната и жълтата ръжда, щетите които нанася са сравнително ниски, но за сметка на това са ежегодни. Загубите в добива най-често са до 10%, но могат да достигнат и 30% при благоприятни за развитието на патогена условия. И най-слабото нападение от кафява ръжда върху пшеничното растение се отразява върху броя на зърната в класа и тяхната абсолютна маса. Най-големи загуби се наблюдават, когато болестта обхване флаговия и подфлаговия лист на растенията. При сравнително ранно появяване и силно развитие, растенията изостават в растежа, братят по-слабо и дават по-дребни класове, а зърното е с влошено качество.

Симптомите на кафявата ръжда се наблюдават по листата и листните влагалища от поникване до края на вегетацията, но не и по стъблото и класчетата. По листата, предимно по горната страна, се формират кафяви до ръждиво кафяви, неравномерно разпръснати по повърхността им дребни сори, чийто размери не надвишават 1-2 мм. Около сорите, в зависимост от чувствителността на сорта, се появява по-широк или по-тесен хлоротичен венец. При силно нападение от кафява ръжда листът се завива около главния нерв и след това изсъхва. Към края на вегетацията по-долната страна на листата и листното влагалище се образуват дребни, черни, блестящи телеитоспори.

Обилното азотно торене и отглеждане на чувствителни сортове може да доведе до появата и разпространението на болестта по-рано напролет, но обикновено масовото нападение започва след появата на класа, като късно зреещите сортове се нападат по-силно. Критичният период за растенията е от появата на флаговия лист до края на цъфтежа и особено от появата на първия осил до пълната поява на класа.

Борба:

Организационно-стопанските и агротехнически мероприятия за борба с кафявата ръжда включват:

- Използване на устойчиви сортове. Сортовете на Добруджански земеделски институт притежават различна степен на устойчивост към патогена. Проявата на болестта в отделни години е свързана с популационна динамика на патогена, т.е. расовото разнообразие през отделните години;
- Оптимални сеитбени норми и балансирано торене. Високите сеитбени норми, съчетани с прекомерно азотно торене повишават чувствителността на растенията и водят до сгъстяване на посевите, а от тук и до по-продължително задържане на влагата;
- Своеременно унищожаване на самосевките, върху които патогенът прелетува успешно.

Химични средства:

От химическите средства могат да се използват регистрираните срещу заболяването фунгициди, като повечето от тях имат регистрация и срещу жълта ръжда, ран листен пригор, фузариоза по класа, брашнеста мана: Авиатор Експро – 80-125мл/дка, Аканто 250СК – 60 мл/дка, Аканто Плюс –50-75 мл/дка, Кредо 600 СК –150 мл/дка, Алегро – 50 мл/дка, Амистар 25 СК – 60-80 мл/дка, Амистар Екстра СК – 70 мл/дка, Диамант Макс – 120-150мл/ дка, Капало – 100 мл/дка, Танго супер – 80 мл/дка, Прозаро 250 ЕК– 100 мл/дка, Солигор – 425 ЕК – 70 мл/дка, Импакт 25 СК – 50 мл/дка, Сфера Макс СК – 30-50 мл/дка, Чероки СЕ – 200 мл/дка, Риза 25 ЕВ – 50 мл/дка, Тесоро 250 – 100 мл/дка, Сопрано 125 СК – 100 мл/дка, Синстар – 70-80 мл/дка, Сиелекс – 80мл/дка или 100мл/дка или 133мл/дка (дозата се определя в зависимост от степента на нападение), Мирадор Форте 160 ЕК – 125 мл/дка, Кустодия – 100/125 мл/дка, Комрад – 80/100 мл/дка, Магнело ЕК – 100 мл/дка, Рубрик 125 СК – 100 мл/дка, Озирис – 200-300 мл/дка, Рикали – 100 мл/дка.